

РЕДАКЦІЙНЕ

The Encyclopedia Herald of Ukraine

2022. Vol. 14

DOI: 10.37068/evu.14.1

Editorial history:

accepted 12/12/2022
published 15/12/2022

Citation: Zhelezniak, M. (2022).
Letter from Editor. *The Encyclopedia Herald of Ukraine*, 14, 5-8.
<http://doi.org/10.37068/evu.14.1>

© 2022 Author

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution licence, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ISSN 2706-9990 (print)
ISSN 2707-000X (online)

Від головного редактора

Микола Железняк

Інститут енциклопедичних досліджень НАН України,
Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-8290-6345
Email: mykola@esu.com.ua

Резюме

Передмова головного редактора до 14-го випуску “Енциклопедичного вісника України”.

Ключові слова

“Енциклопедичний вісник України”, ЕВУ, енциклопедистика в 2022 році.

Letter from Editor

Mykola Zhelezniak

NASU Institute of Encyclopedic Research, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8290-6345
Email: mykola@esu.com.ua

Abstract

Foreword by the Editor-in-Chief to the 14th volume of the Encyclopedia Herald of Ukraine is proposed.

Keywords

Encyclopedia Herald of Ukraine, encyclopedistics 2022.

Пізнього вечора 25 лютого цього року, відповідаючи на питання редактора словацького часопису “Dennik N” Отакара Норака, що їх переслала Магда Мушинка на адресу Інституту, поміж іншого я написав: “Росія розпочала здійснення воєнними засобами своєї давньої мрії – знищення української держави, анексію українських територій та вбивство українців. Війна принесла загибель військових, цивільного населення, зокрема дітей, страждання мільйонам мешканців на великій території, руйнування багатьох міст і селищ, інфраструктури країни, житлових масивів, пам’яток культури; мільйони людей в Україні стали біженцями чи внутрішньо переміщеними особами. Це – військовий злочин проти людства, докази якого бачить весь світ. Російську агресію засуджують чимало відомих діячів науки, культури, політики, спорту, уряди багатьох країн світу багато роблять, щоб зупинити насилля та змусити Росію вивести свої війська з території України. Ми вдячні країнам Заходу та їхнім громадянам за потужну підтримку й допомогу, зокрема й фінансову. Це не лише наша війна, а й ваша, адже це війна правди з брехнею, добра зі злом, демократії з автократією. На теренах України нині вирішується доля людства, від усіх нас залежить, яким шляхом воно йтиме далі”.

Повномасштабна війна вже триває понад 9 місяців. Усі війни супроводжувало насильство, власне, війна і є насильством за допомогою зброї. Відомо, що людська цивілізація еволюціонує. Прогрес позначився і на війнах – з’явилися правила їх ведення, визначені міжнародним правом. Однак для нинішньої війни характерні небачені масштаби насильства проти мирного населення: руйнування міст, інфраструктури, об’єктів соціального призначення (школи, дитсадки тощо), культурних і релігійних установ. Мародерство, вбивство невинних цивільних людей, зґвалтування, викрадення, тортури набули величезних масштабів і мають всі ознаки не лише воєнних злочинів, злочинів проти людяності, а й геноциду українського народу.

Дедалі більше людей у світі розуміє, що цінності сучасної цивілізації треба захищати, на долю українців випала тяжка місія бути на передовій цього захисту. Правильно сказала Олександра Матвійчук на церемонії вручення Нобелівської премії миру: “Це війна не двох держав, це війна двох систем”¹. В Інституті енциклопедичних досліджень НАН України розуміли це від початку війни у 2014 році, а ще більше переконалися від кінця лютого цього року. Саме тоді було прийнято рішення внести зміни до планової теми “Знакові постаті українського походження у світовій цивілізації”, доповнивши її розділом “Вони захищають сучасну цивілізацію”², який присвячено Героям України російсько-української війни. Змістовний допис Миколи Мельника про цей проєкт електронного енциклопедичного видання подано в цьому випуску ЕВУ.

Робота в умовах війни (коли дехто зі співробітників стали переміщеними особами, хтось змушений був покинути працю, коли виникає багато проблем матеріального, фінансового характеру, відсутні опалення, вода, а часто й зв’язок та електрика), вимагала від невеликого колективу Інституту немалих зусиль. Звісно, що ми не змогли б реалізувати жодного пункту з наших планів, якби не Збройні сили України, що дозволили нам працювати. Ми підготували й видали 24-й том “Енциклопедії Сучасної України”. Він повністю охоплює літеру “О”, містить 3000 статей, 2542 чорно-білі та

---

¹<https://forbes.ua/leadership/yak-pochati-nazivati-rechi-svoimi-imenami-5-pitan-yaki-laureatka-oleksandra-matviychuk-postavila-svitu-svoim-vistupom-na-vruchenni-nobelivskoi-premii-miru-10122022-10399>

²<https://ukrainci.top>

369 кольорових ілюстрацій, 21 карту, 5 рисунків і 5 таблиць. Статті цього тому також доступні онлайн³. Його разом з іншими 23-ма томами ЕСУ передано й уже презентовано в Національній бібліотеці Франції, про що зазначено в повідомленні Тетяни Добко.

Рубрика “Дослідження” цього року містить важливі й цікаві студії, присвячені актуальним питанням не лише енциклопедистики, а й гуманітаристики загалом, це, зокрема, “Мовна картина світу й енциклопедичний дискурс...” доктора філологічних наук, проф. Миколи Степаненка, “До питання створення національного пантеону в Україні” доктора історичних наук Сергія Сегеди, “Емерджентні та ремерджентні інфекційні хвороби” доктора медичних наук, акад. Михайла Андрейчина, “До історії правобережних міст в енциклопедичних виданнях 18–21 ст. ...” доктора фізико-математичних наук Віктора Жовтянського.

Війна загострила безліч питань, на які, на жаль, українське суспільство, науковці, еліта країни не дали своєчасно відповіді. Проблеми мусимо вирішити, скільки б їх не накопичилося, адже ми маємо необхідний для цього потенціал, нам допомагає світ, а ми допомагаємо йому зрозуміти необхідність глибоких змін світової системи безпеки, правосуддя, міжнародних відносин. Попри страшну й руйнівну війну проводять конференції, видають книжки, пишуть рецензії. У цьому випуску ЕВУ подано інформацію про Другу європейську й північноамериканську конференцію з енциклопедистики, що збрала видавців національних енциклопедій країн Європи, США, Канади. У ній узяв участь і мав слово в онлайн-форматі заступник директора Інституту Олександр Іщенко.

Серед важливих проектів, реалізованих цього року, – “Атлас національних онлайн-енциклопедій світу” (The World Atlas of National Online Encyclopedias). Це довідковий інтернет-ресурс, що збирає інформацію про національні та універсальні онлайн-енциклопедії різних країн у вигляді електронного атласу. Зокрема, подає відомості про цифрові енциклопедії країн Європи, Америки, Азії, Африки та Австралії, що укладені різними мовами.

Популяризація знань, просвітництво – вкрай важливий аспект діяльності Інституту енциклопедичних досліджень НАН України. Парадоксально, однак у часи, коли легко здобути будь-яку інформацію, коли Інтернет увійшов у щоденне життя майже кожного землянина, попит на достовірне знання залишається досить високим. Читачі сторінки Інституту у Facebook часто не лише вподобайками, а й вербально висловлюють своє захоплення від розміщених на ній матеріалів, переважна більшість із яких – статті з ЕСУ. Відрадно, що ми відкриваємо українцям Україну, особливо її талановитих людей. Як тут не згадати наше прагнення, яке Головна редакційна колегія зманіфестувала в передмові до ЕСУ, розміщеній у першому томі: “...показати, якою багатою на таланти і плоди людської діяльності є наша країна...”. Там також ми взяли на себе завдання подати “...багатющу, справді грандіозну картину реальної України у всіх аспектах...”. Ми певні, що створювана нами Енциклопедія “...здатна зміцнити надію і викликати почуття гордості в її громадян за багато що в своїй країні...”. Особливо нині нам є чим пишатися – ЗСУ боронять світ від варварів 21 століття. Популяризуючи знання про Україну й українців, ми таким чином утверджуємо в суспільстві думку про важливість наукової діяльності, про необхідність державної підтримки науки й науковців, про авторитет Національної академії наук України.

³<https://esu.com.ua/volume-24>

Інститут енциклопедичних досліджень НАН України закликав європейську та світову спільноту енциклопедистів долучитися до засудження варварської агресії Росії, захисту народу України від знищення шляхом відмови від будь-якої співпраці з російськими енциклопедичними колективами чи експертами (авторами). Не менш важливим, на нашу думку, способом засудження агресії Росії редакціями національних енциклопедій Європи і світу є: об'єктивний опис нинішніх подій в енциклопедичних статтях, коректне висвітлення будь-яких матеріалів, що стосуються України, зокрема її історії та сьогодення, персоналій, наукових, технічних чи культурних здобутків. Треба рішуче боротися з російською брехнею, пропагандою та фейками. Один із фундаментальних сенсів “Енциклопедії Сучасної України” – забезпечувати українське та світове суспільство надійними науковими знаннями про український народ і українську державу, її внесок в людську цивілізацію. Адже надійність знань, непорушність їх достовірності є основоположним принципом інформаційної безпеки держави.

Нині у світі шириться рух глобальної солідарності з Україною. Наша країна, власне, як і завжди, зацікавлена у взаємовигідних добрих відносинах із більшістю країн світу, тих, де сформовано та розвивається демократичне суспільство. Доказом цього є рішучі дії українського уряду під час війни, спрямовані на уникнення голоду у світі у зв'язку з неможливістю експортувати з України зерно. Україна, будучи сама в небезпеці, дбає про світ!

Початок повномасштабної війни для нас співпав зі смертю співголови Головної редакції ЕСУ Івана Дзюби. На жаль, ми не змогли віддати йому належної останньої шани. Своїми спогадами про цю непересічну особу діляться співробітники відділу науково-дослідної роботи, інформаційного і науково-технічного забезпечення ЕСУ Інституту.

З війною пов'язані не лише нові виклики, нові випробування, а й нові можливості. Світ заговорив про Україну, він потребує про неї об'єктивних, надійних, незаангажованих знань, і це ми зможемо забезпечити, адже маємо неабиякий успішний досвід створення енциклопедичного продукту найвищої якості. Працюймо і разом зі Збройними силами України наближаймо Перемогу!